

---

# Summerschool ter bevordering van de aansluiting tussen voortgezet onderwijs en hoger onderwijs is nodig en gewenst

Opiniërend

**Rowan Huijgen**

*Erasmus Universiteit Rotterdam*



Corresponderende auteur: Rowan Huijgen [wetenschapsknooppunt@eur.nl](mailto:wetenschapsknooppunt@eur.nl)



Artikel ontvangen [01-08-2020]; geaccepteerd [22-08-2020]; online gepubliceerd [04-09-2020]

## Overstap van het VO naar het HO

De overgang van het voortgezet onderwijs (vo) naar het hoger onderwijs (ho) is voor veel startende studenten groot. Het onderwijs verandert: de hoeveelheid stof en het tempo waarmee de stof wordt behandeld nemen flink toe, het onderwijs wordt gegeven door wisselende docenten die de studenten minder goed kennen en bovenal wordt er meer zelfstandigheid en pro-activiteit van studenten verwacht. De uitval in het eerste jaar is dan ook groot op de Universiteit en ligt in een grote stad als Rotterdam tussen de 16 en 20 procent (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2020). Dat is zeer onwenselijk.

Het vergroten van studiesucces staat hoog op de agenda in het hoger onderwijs. Om studiesucces te vergroten en uitval terug te dringen bestaan er diverse initiatieven. Er zijn interventies vóór de poort, zoals de specifieke studiekeuzeactiviteiten en meer recentelijk de Studiekeuzecheck (in het kader van de wet Kwaliteit in Verscheidenheid). Na de poort dragen ontwikkelingen als Nominaal is Normaal, waarbij er vanuit gegaan wordt dat alle studiepunten behaald worden in het eerste jaar (Vermeulen, Scheepers, Adriaans et al. 2012) en kleinschalig onderwijs bij aan het verhogen van het rendement, in het bijzonder het Bachelor1-rendement.

Onderzoek toont aan dat interventies aan de poort, bijvoorbeeld in de vorm van een zomerschool, sterk bijdragen aan studiesucces tijdens de eerste fase van de opleiding (Hatt, Baxter, & Tate, 2009; Porter & Swing, 2006). Een vliegende start en binding in een vroegtijdig stadium zorgen ervoor dat studenten sneller en beter presteren in de voor hen nieuwe leeromgeving. Voor de start van de zomerschool verwacht 66% van de studenten zich thuis te zullen voelen en “erbij” te zullen horen op de opleiding, na de zomerschool

verwacht 93% van de studenten zich thuis te zullen voelen. Hatt et al. (2009) schrijven deze stijging toe aan het feit dat de zomerschool de studie-ervaring goed weet te repliceren.

Porter en Swing (2006) hebben onderzoek verricht naar effecten van *first year seminars* op 45 universiteiten met de vraag welke onderdelen van dergelijke seminars het meest effectief zijn als het gaat om de intentie om door te studeren (*intent to persist*). De intentie om door te studeren hangt namelijk positief samen (.57) met het daadwerkelijk door studeren. Porter en Swing (2006) beschrijven verschillende thema's die in de seminars aangeboden kunnen worden, zoals een transitie thema (gericht op transitie versoepelen en ontwikkelen van vaardigheden die nodig zijn voor studiesucces), een inhoudelijk thema (bijvoorbeeld studievaardigheden, echter de meeste tijd gaat op aan het exploreren van de inhoud die wordt aangeboden om het thema te behandelen), een discipline thema (introductie in een discipline), een remedial thema (gericht op risicogroepen, aandacht voor studievaardigheden en *life management skills*) en een *mixed format* (combinatie van thema's). Uit het onderzoek van Porter en Swing (2006) blijkt dat de factoren studievaardigheden, campus beleid, campus engagement, connectie met medestudenten en informatie over gezondheid positief bijdragen aan de intentie van studenten om door te studeren. Porter en Swing (2006) bevelen aan om in de eerstejaars seminars in ieder geval aandacht te besteden aan studievaardigheden.

Een goede start maken is steeds belangrijker geworden. Het huidige onderwijsstelsel met strenge BSA normen (zeker in het geval van Nominaal is Normaal) vereist dat de student al vanaf de eerste dag vol gas geeft; een periode van weken of maanden waarin de nieuwe student rustig kan wennen aan de nieuwe omgeving, is niet meer mogelijk. Summerschools kunnen bijdragen aan een dergelijke vliegende start.

## Kansenongelijkheid

Het faciliteren van een vliegende start is nog belangrijker voor minderheidsgroepen in het hoger onderwijs. De kansen voor leerlingen zijn sterk afhankelijk van de etnische achtergrond en van het inkomen en het opleidingsniveau van ouders. Er is sprake van kansenongelijkheid in het hoger onderwijs, en deze ongelijkheid is in de laatste jaren alleen maar toegenomen (Inspectie van het Onderwijs, 2019). Studenten met een migratieachtergrond stromen minder vaak door naar het hoger onderwijs, en als ze wél voor een hbo- of een wo-opleiding kiezen vallen ze vaker uit (Inspectie van het Onderwijs, 2018).

Eerste generatie studenten in het hoger onderwijs hebben minder vaak het idee dat ze op de universiteit thuishoren (Mullen, 2009): studenten uit hoge sociaaleconomische omgevingen hebben een "aangeboren" gevoel van fit, terwijl studenten uit lage sociaalecono-

## Summerschool ter bevordering van de aansluiting tussen voortgezet onderwijs en hoger onderwijs is nodig en gewenst

mische omgevingen en milieus vaak een "aanzelend" gevoel van fit hebben. Er is vaak een prijs die eerste generatie studenten betalen voor doorstroom naar het hoger onderwijs, omdat ze hun eigen achtergrond voor hun gevoel "achterlaten" om zich thuis te kunnen voelen in het hoger onderwijs.

Een project vanuit de Europese Commissie identificeerde meer dan 70 *early outreach* en *academic advancement interventions* gericht op het vergroten van kansengelijkheid in het onderwijs ([www.multininclude.eu](http://www.multininclude.eu)). Het *Academic Advancement Program* (AAP) van the University of California Los Angeles (UCLA) is een van de beste interventies om kansengelijkheid te verbeteren. Hun programma richt zich op studenten voor de poort, in de poort en na de poort. AAP is het grootste diversiteitsprogramma dat wordt aangeboden op de universiteit in de Verenigde Staten. AAP biedt een scala aan activiteiten gericht op begeleiding, *peer learning* en mentorschap. Alle factoren die relevant zijn voor studiesucces zijn opgenomen in het aanbod: zoals onderwijs over het curriculum, *community building*, ouderbetrokkenheid, universiteitsbeleid en -services en professionele ontwikkeling. Het uitgangspunt van het programma is studenten kansen bieden om op academisch en persoonlijk vlak te excelleren. Het AAP is een bewezen succes: 91% van de AAP deelnemers gaf aan dat deelname aan het programma ervoor heeft gezorgd dat zij zich meer thuis voelden in de academische context.

## Pre Academic Programme

Uitgaande van de vooronderstelling dat een goede voorbereiding en een vliegende start bijdragen aan adequaat leergedrag en dus aan studiesucces, in combinatie met de bewezen effecten van diverse *summerschools*, heeft gemaakt dat de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) in 2013 is begonnen met de ontwikkeling en uitvoering van een *summer school*. Deze *summerschool*, het *Pre Academic Programme* genaamd, is ontwikkeld in nauwe samenwerking met Risbo en het Expertise Centrum Hoger Onderwijs (ECHO). Het *Pre Academic Programme* is een intensief programma waarin eerstejaars bachelor studenten aan de hand van inspirerende colleges, verdiepende workshops en uitdagende trainingen voorbereid worden op hun studie aan de EUR. Het doel van dit programma is om studievertraging en uitval bij studenten te voorkomen en studieprestaties te verbeteren. Het programma is opgebouwd rond vier thema's: Kennis, Kapitaal, Kansen en Koers. Persoonlijk leiderschap, *goal setting*, *sense of belonging*, en de creatie van succes vormen de rode draad door het programma. Studenten maken kennis met de universiteit en kunnen hun verwachtingen bijschaven en aanscherpen. Zij gaan aan de slag met hun eigen identiteit en leren hoe zij hun persoonlijke kwaliteiten effectief kunnen inzetten om suc-

cesvol te studeren. Kortom: het is een programma dat vooral gaat over persoonlijk leiderschap, en het nemen van de regie over hun eigen toekomst.

Het *Pre Academic Programme* is bedoeld voor studenten die starten met een Bachelor opleiding aan de EUR en een vliegende start willen maken met hun opleiding. Het programma is in het bijzonder van meerwaarde voor studenten die geen academische rolmodellen hebben, eerste generatie student zijn, of de overstap naar de universiteit spannend vinden.

Van Herpen (2019) onderzocht de effecten van PAP en concludeert dat studenten die deel hadden deelgenomen aan het *Pre Academic Programme* gemiddeld een significant hoger cijfer behaalden op het eerste tentamen (6,4) in vergelijking met niet-deelnemers (5,7). Uit ander onderzoek is gebleken dat het eerste tentamenresultaat een goede voorspeller is van studiesucces (De Koning & Loyens, 2011). Tevens bleek dat deelnemers aan het *Pre Academic Programme* beter contact hadden met docenten en medestudenten, beter feedback gaven aan elkaar en effectiever studeerden (Van Herpen, Meeuwisse, Hofman & Severiens, 2020).

Tussen 2013 en 2019 vond het *Pre Academic Programme* live op de campus plaats. Voor de 2020 editie gooide Corona roet in het eten.

## Alternatief

Door Corona kon het *Pre Academic Programme* niet plaatsvinden in de vorm waarin we dat gewend waren. Dat terwijl de urgentie voor het volgen van een programma voor aankomende studenten belangrijker dan ooit is. Juist in deze tijd van onzekerheid hebben eerstejaars bachelor studenten veel baat bij het volgen van het *Pre Academic Programme*. Allereerst is het centraal eindexamen niet doorgegaan. Veel aankomende studenten zitten al sinds maart thuis. Zij hebben daardoor mogelijk het gevoel dat zij onvoldoende kennis hebben en ervaren twijfels over hun eigen capaciteiten. Geloof in eigen kunnen is echter van groot belang voor het succesvol voltooien van een opleiding (Kreumrei-Mancuso, Newton, Kim & Wilcox, 2013). Ten tweede hebben aankomende studenten als gevolg van Corona mogelijk onvoldoende in kaart waar zij aan beginnen, alle voorlichtingsactiviteiten op de campus zijn immers geschrapt. Zeker de late beslissers hebben de kans gemist om zich goed te verdiepen in de opleiding die ze gaan volgen. Ten derde zorgen onzekere tijden ervoor dat studenten meer behoefte hebben aan ondersteuning in hun persoonlijke ontwikkeling en studentenwelzijn. Vanuit huis studeren zorgt ervoor dat zich minder mogelijkheden voordoen voor zelfontplooiing en kan er in de meer ernstige gevallen zelfs voor zorgen dat er persoonlijke problemen ontstaan. Ten vierde zorgt (persoonlijk) contact

## Summerschool ter bevordering van de aansluiting tussen voortgezet onderwijs en hoger onderwijs is nodig en gewenst

voor een goede binding met de universiteit, docenten en medestudenten. Dat persoonlijke contact is in deze tijd bijzonder lastig maar wel van groot belang. Een goede binding heeft een bewezen positieve impact op studieplezier en -resultaten (Sax & Weintraub, 2014; Sevinc & Gizir, 2014; Wardley & Bélanger, 2013).

Er is dan ook voor gekozen om een digitale variant van het *Pre Academic Programme* aan te bieden. Dat de behoefte groot is blijkt wel uit het overweldigende aantal aanmeldingen (ruim 1500).

### Digitaal programma

Het reguliere *Pre Academic Programme* is geheel omgebouwd naar een digitale variant. De insteek was om van een nood een deugd te maken. Met een digitaal programma kun je immers veel meer studenten bedienen. Waar het reguliere programma vol zit bij 250 deelnemers is het in een digitale variant mogelijk om een onbeperkt aantal deelnemers toe te laten. Ook konden nieuwe doelgroepen bereikt worden. Voorheen werd het programma slechts in het Nederlands aangeboden, terwijl de digitale versie in zowel de Nederlandse als Engelse taal wordt aangeboden. Hiermee werd het ook voor internationale studenten mogelijk om dit programma te volgen.

Voor de inhoud van het programma had de digitale variant echter wel vergaande consequenties. Uiteraard kan een programma dat normaal live plaatsvindt op de campus niet 1 op 1 worden omgezet naar een online versie. Voldoende afwisseling in werkvormen, een aantrekkelijke look and feel, korte aansprekende inhoud met goede kwaliteit, heldere leerdoelen, een duidelijke rode draad, *gamification* elementen, voldoende hulp en ondersteuning in het doorlopen van het programma en *nudging* elementen die ervoor zorgen dat de deelnemers het programma ook echt afmaken waren onder meer de uitgangspunten in de ontwikkeling van het digitale programma. De belangrijkste thema's uit het live programma zijn geselecteerd en omgevormd naar een digitale variant die voldoet aan deze uitgangspunten.

Het programma beoogt te voorzien in de behoefte van de startende studenten. Het programma zorgt ervoor dat deelnemers vertrouwen hebben in hun eigen kunnen en met een positief gevoel aan de studie starten. Ze weten beter wat hen te wachten staat en hebben de verwachtingen kunnen bijschaven. Ze hebben een netwerk opgebouwd en weten precies waar en hoe zij hulp kunnen vragen als ze vastlopen.

Waar studenten normaal gesproken vier hele dagen met elkaar op de campus een intensief programma volgen, doorlopen de deelnemers nu in vijf weken het programma vanuit

huis. Elke week staat er een andere module centraal, voor elke module staat een tijdsin-vestering van vier tot zes uur.

Het programma bestaat uit video lectures, video's, literatuur, individuele opdrachten, duo opdrachten en groepsbijeenkomsten. Deelnemers kunnen de video lectures, video's, literatuur en individuele opdrachten in hun eigen tempo doorlopen. Voor de groepsbijeenkomsten zijn de deelnemers per studie ingedeeld in kleine groepjes. Ouderejaars studenten – zogenoemde teamcaptains – verzorgen de begeleiding van de studenten in het programma. Naast de verschillende verplichte onderdelen worden deelnemers in de zogeheten *meeting plaza* uitgenodigd om elkaar aan de hand van *challenges*, *online games* en activiteiten te leren kennen.

Dit digitale *Pre Academic Programme*:

- laat deelnemers kennismaken met de academische context;
- moet zorgen voor een "zachte landing" op de Universiteit;
- verhoogt de betrokkenheid en binding van de student met andere studenten;
- creëert *sense of belonging* onder de deelnemers door bij te dragen aan *community building*;
- zorgt ervoor dat startende studenten goed zijn voorbereid en de juiste studeer strategieën hebben aangeleerd;
- creëert inzicht in de eigen identiteit, het sociaal-cultureel kapitaal en de referentiekaders;
- draagt bij aan persoonlijk leiderschap;
- draagt bij aan focus;
- verhoogt het geloof in eigen kunnen;
- zorgt ervoor dat studenten een netwerk hebben opgebouwd;
- zorgt ervoor dat studenten hun eigen koers hebben uitgestippeld.

Momenteel loopt er een promotieonderzoek naar de effecten van het digitale *Pre Academic Programme*. Indien de effecten positief zijn wordt er voor de toekomst een hybride model verkend waarin studenten programmaonderdelen deels digitaal en deels op de campus kunnen doorlopen. Door het beste van twee werelden te combineren kunnen we meer studenten helpen om een vliegende start te maken op de universiteit.

## Literatuur

Dienst Uitvoering Onderwijs (2020). *1-Cijfer-Hoger-Onderwijs: Erasmus Universiteit Rotterdam*.

Summerschool ter bevordering van de  
aansluiting tussen voortgezet onderwijs en hoger onderwijs is nodig en gewenst

- Hatt, S., Baxter, A. & Tate, J. (2009). 'It was definitely a turning point!' A review of Aimhigher summer schools in the south west of England. *Journal of Further and Higher Education*, 33(4), 333-346. <https://doi.org/10.1080/03098770903266034>
- Inspectie van het Onderwijs (2018). *De staat van het onderwijs*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Inspectie van het Onderwijs (2019). *De staat van het onderwijs*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Koning, B. & Loyens, S. (2011). *Generation Psy, studentfactoren en studiesucces*. Risbo Research. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Krumrei-Mancuso, E. J., Newton, F. B., Kim, E., & Wilcox, D. (2013). Psychosocial factors predicting first-year college student success. *Journal of College Student Development*, 54(3), 247–266. <https://doi.org/10.1353/csd.2013.0034>
- Mullen, A.L. (2009). Elite destinations: pathways to attending an Ivy League university. *British Journal of Sociology of Education*, 30(1), 15-27. DOI: 10.2307/40375401 <https://www.jstor.org/stable/40375401>
- Multincluder. (n.d.). *Ideas for inclusive education*. Geraadpleegd op site <https://multincluder.eu/activities/detect/multincluder-cases/>
- Porter, S. R. and Swing R. L. (2006). Understanding how first-year seminars affect persistence. *Research in Higher Education*, 47(1), 89–109. <https://doi.org/10.1007/s11162-005-8153-6>
- Sax, L. J. & Weintraub, D. S. (2014). Exploring the parental role in first-year students' emotional well-being: Considerations by gender. *Journal of Student Affairs Research and Practice*, 51(2), 113–127. <https://doi.org/10.1515/jsarp-2014-0013>
- Sevinc, S. & Gizir, C. A. (2014). Factors negatively affecting university adjustment from the view of first-year university students: The case of Mersin University. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 14(4), 1301–1308.
- van Herpen, S.G.A. (2019, June 21). *A Head Start into Higher Education: How students academically prepare and adjust for a successful transition into university*. (Doctoral dissertation). Erasmus University Rotterdam. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1765/117364>
- Van Herpen, S. G. A., Meeuwisse, M., Hofman, W. H. A., & Severiens, S. E. (2020). A head start in higher education: the effect of a transition intervention on interaction, sense of belonging, and academic performance. *Studies in Higher Education*, 45(4), 862-877. <https://doi.org/10.1080/03075079.2019.1572088> .
- Vermeulen, L., Scheepers, A., Adriaans, M., Arends, L., Bos, R. van den, Bouwmeester, S., Meer, F.-B. van der, Schaap, L., Smeets, G., Molen, H. van der, & Schmidt, H. (2012). Nominaal studeren in het eerste jaar. *Tijdschrift Voor Hoger Onderwijs*, 30(3), 204–216.
- Wardley, L. & Bélanger, C. (2013). Rites of passage: Does adaptation to university mean severing connections? *Tertiary Education and Management*, 19(1), 32–51. <https://doi.org/10.1080/13583883.2012.742557>

## Huijgen

**Auteur:** R. Huijgen MSc. ([rowan.huijgen@eur.nl](mailto:rowan.huijgen@eur.nl)) is werkzaam als projectleider bij Aansluiting & Erasmus Ambassadors Office & Wetenschapsknooppunt van de Erasmus University Rotterdam.